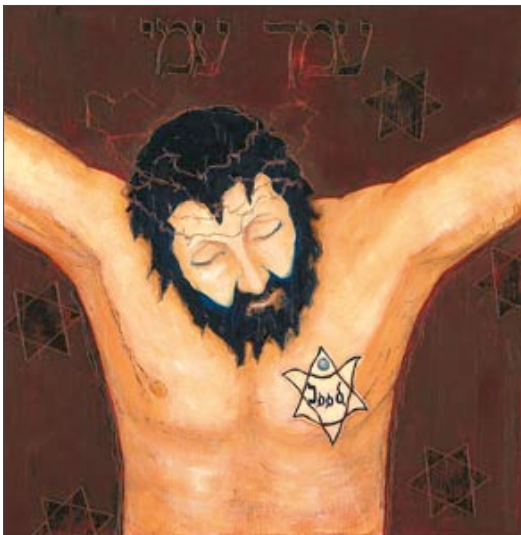

De thuiskomst van een gebroken ziel

De bruid (Boulevard des déportés) (2002)

Jezus de Messias (Boulevard des déportés) (2002)

Miriam met kind (Boulevard des déportés) (2003)

Velen kennen Jip Wijngaarden nog als de actrice die de rol van Anne Frank vertolkte, maar de wereld van glitser en glamour liet ze jaren geleden achter zich. Na een moeilijke tijd kwam ze tot geloof en stortte ze zich weer op haar eerste liefde: schilderen.

COERT VAN MOURIK

Het regent en het is het koud. Hoewel gelukkig waterdicht, is het in de Oude Kerk aan het Oudekerksplein te Amsterdam bepaald niet warm. Toch doet iedereen keurig zijn jas uit. Er worden namelijk opnames gemaakt voor het programma *Op 3 Ezels* van de Evangelische Omroep. Jip Wijngaarden is uiteraard aanwezig. De schilderijen die zij en twee andere kunstenaars voor het programma hebben gemaakt tijdens een reis door Israël worden namelijk onthuld voor het oog van de camera. Voor even staat ze weer op de plaats die ze jaren geleden verliet.

Publiek bezit

De in 1964 geboren Janneke Wijngaarden wilde eigenlijk naar de kunstacademie. Tijdens de vooropleiding hiervoor werd haar naam verbaasterd tot Jip. Op aanraden van haar vader deed ze auditie voor de rol van Anne Frank. Ze werd gekozen en een bloeiende toneel- en filmcarrière kwam op gang. De deuren naar Hollywood stonden zelfs open, maar het liep anders. Ze nam afscheid en verhuisde naar Frankrijk, waar ze als Yanneke door het leven ging. Maar omdat iedereen in Nederland haar als Jip kent, besloot ze onlangs die naam weer aan te nemen. Er viel naar eigen zeggen niet tegenop te boksen.

Waarom nam ze destijds eigenlijk afscheid? "Ik werd erg moe van de filmwereld en wat die met je doet. Je wordt een idool. Een compliment krijgen is fijn, maar aanbeden worden niet." Ze kon niet langer omgaan met de glitser, de glamour en het sterrenleven. "Ik kon het toen al niet meer aan, laat staan in Hollywood." Ze heeft het acteren niet echt gemist. "Ik heb een enorme hekel aan de prestatiedwang, de verwachtingen. Die zijn daar heel nadrukkelijk aanwezig", legt ze uit. "Ik was publiek bezit en werd geleefd."

Gebroken ziel

Moe van de showbizzwereld en de puinhoop die ze er zelf van gemaakt had, besloot ze weg te gaan om te ontdekken wat ze zelf dacht, vond en wilde. "Ik kwam uit bij existentiële vragen", vertelt Jip Wijngaarden. "En mijn zoektocht begon." Haar man – destijds vriend – Philippe maakte hetzelfde door. Het was een stormachtige tijd. "Zijn grootou-

ders waren vlak na de oorlog tot geloof gekomen. Voor hem was het dus vrij logisch terug te grijpen op de Bijbel. Voor mij was alles mogelijk, behalve dat." Op jonge leeftijd ontwikkelde Jip een aversie tegen het christelijk geloof. "Ik dacht vroeger, toen ik jong was, dat Jezus een Duitser was, ook omdat de Duitse soldaten in de oorlog uniformen droe-

'Ik wil opstaan voor het joodse volk'

gen waarop *Gott mit uns* stond. Het christendom werd voor mij een synoniem voor hypocrisie en ik werd erg veroordelend." Dat veranderde pas toen ze zelf de Bijbel las. Op een avond bezocht ze een evangelisatiebijeenkomst in Parijs, waarna er veel veranderde. "Ik voelde dat God tot mijn hart sprak. Een van de grote vragen voor mij was of God mij wel wilde, ik voelde me namelijk een mislukking. Maar het idee dat Hij op me wachtte, voelde als thuiskomen. Mijn gebroken ziel kwam thuis bij de God van Israël."

Een grote kaalslag

Jip Wijngaarden kwam tot geloof. Een moeilijke en woelige tijd. Haar bekering riep veel verbaasde en negatieve reacties op. "Mijn bekering was een grote kaalslag", aldus de schilderes. "Het meeste in mijn leven was krom, er zat geen rechte moti-

'Waar het geloof echt om gaat, is vaak verborgen'

vatie achter. Alles heb ik achter me gelaten. Er werd gedacht dat ik gek was." Ze kon de reacties moeilijk aan en moest afstand nemen. Na tien jaar in de filmwereld volgden jaren in de woestijn. "Daar staan echter wel veel intieme en authentieke momen-

ten met God tegenover, ik heb toen ook Hebreeuws gestudeerd en ben echt de Bijbel ingedoken. Bovendien kwam mijn relatie goed, mijn leven. Dit geloof staat voor vreugde, diepgang, zinging en zelfs het lijden valt soms op zijn plaats. Als ik terugkijk, zie ik veel pijn, maar ook een mooie tijd van het hervinden van mijn roots."

Tot haar roots behoort ook een verbondenheid met het jodendom. Dat is niet zo vreemd, want Jip denkt dat er in haar vaders familie joods bloed zit, maar omdat er geen bewijs voor is, is zijzelf officieel niet joods. Het maakt de band niet minder sterk. "Het joodse volk, de Holocaust, alles is verweven met mijn leven. Dat was vroeger bij ons thuis al zo. Alles heeft ermee te maken, mijn ziel is ermee verbonden." En hoewel ze af en toe wel moe wordt van het eeuwige stempel van Anne Frank,ervaart ze het overwegend als positief. "Ik draag het stempel met liefde. Ik wil opstaan voor het joodse volk. Ik zou de dochter van Anne Frank kunnen zijn."

Realiteitszin

Behalve in het geloof vindt Jip Wijngaarden ook vrijheid in het schilderen, hoewel beide zaken in haar geval vaak samengaan. "Het schilderen zorgde voor een grote bevrijding. Ik heb iets te zeggen en wil dat graag vorm geven. Door te schilderen kan ik dat doen zonder iemand te hoeven zijn voor anderen." Het joodse geloof en het joodse volk spelen een grote rol in haar oeuvre. "Zoals ik al zei, voel ik me met het joodse volk verbonden. Zij zijn nog op weg, nog niet alle profetieën zijn vervuld. Ik loop, als een soort Ruth, met hen mee. Uw God is mijn God, uw volk is mijn volk."

De negatieve berichtgeving omtrent en de haat jegens het joodse volk snijdt dan ook als een zwaard door haar ziel. "Daarom schilder ik ook", legt ze uit. "Ik wil laten zien dat we moeten leren van de geschiedenis en van bijvoorbeeld de Holocaust. Maar we staan voor moeilijke tijden." Zo schilderde Wijngaarden een serie portretten van joden die tijdens de oorlog ook zeker gedeporteerd zouden zijn als ze destijds geleefd hadden. Jezus zit daar ook bij. Gedurende haar reis door Israël heeft de kunstenaar onder meer een drieluik gemaakt met portretten van Maria. Op een ervan is Maria afgebeeld als een (joodse) vrouw, afkomstig uit het concentratiekamp, met kort grijs haar en een gevangenisnispak. Volgens de voormalige actrice zit er heel veel achter de haat tegen Israël en het joodse volk, een vernietigingsdrang. "Dat was al zo bij de nazi's, maar ook nu met de

islam. Als je ziet wat er allemaal gezegd wordt, dat heeft gevolgen, dat kan niet anders." De bevrogen kunstenaar vindt het ondraaglijk te zien dat de hele wereld doorhost alsof er niets aan de hand is en het allemaal geweldig gaat, terwijl er volgens haar zware tijden aankomen. "Dat zag je ook voor de Tweede Wereldoorlog. Het is een gebrek aan realiteitszin."

Showbizz van het geloof

Dat ook de diverse Kerken daar soms aan mee lijken te doen, stoort haar enorm. "In Israël schilderde ik ook het schilderij *God Bless Mickey Mouse*. Het gaat over de showbizz van het geloof, over wat we ervan hebben gemaakt. Want waar het echt om gaat, is vaak verborgen. Jezus kwam ook verborgen ter wereld. Daarom heb ik op dit schilderij dat waar het echt om gaat op de zijkant geschilderd: de tekst van Micha 6, vers 8: *JHWH heeft u gezegd wat goed is, mens, en wat Hij van u verlangt: Hij wil niets anders dan dat gij u houdt aan het recht, dat gij de trouw eerbiedigt en u tegenover uw God ootmoedig gedraagt.*"

Volgens Wijngaarden is het dan ook veel makkelijker om een paar wetten te hebben dan met een bloot hart te leven, dat is het verschil tussen religie en relatie. "Ik vind het heel erg als men pretendeert ambassadeurs van God te zijn, maar die rol slechts speelt. Het heeft geen zin om in een Kerk te zitten die verworden is tot Disneyland maar de ware God om zeep helpt." ●

'Op 3 Ezels' wordt op 8, 15 en 22 december uitgezonden door de EO op Nederland 2. De uitzendingen beginnen steeds om 20.50 uur. Zie ook www.yannekewijngaarden.nl.

Jip Wijngaarden in haar atelier in Frankrijk.

Sjofar (2005)

Verbond (2007)